

גוט שבת Gut Sábész

20. évfolyam 49. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 19:21 • י"ג אלול תשע"ח • 2018. 8. 24. • פרשת כי תצא • Szombat kimenetele: 20:27

Imaház- és rabbiavatás a Várban

A budavári zsidó élet reneszánsza

A Táncsics Mihály utca 26. szám alatt található egy 14. századra visszavezethető zsidó imaház, mely a feltárását követően a Budapesti Történeti Múzeumhoz került, akik a budai zsidókról szóló kiállítást rendeztek be itt. A kiállítás központi elemét a két feltárt, bibliai héber idézettel (a papi áldás és Hanna imájának részletei) tarkított szekko adja, ezen kívül pedig néhány fali kiállítótábla informált a letűnt korról. Bár nem kifejezetten nagy térről beszélünk, nagy része így is kihasználatlan volt.

Most azonban az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) azzal az ötlettel rukkolt elő, hogy a kiállítást nemcsak megújítja és vonzóbbá teszi, hanem újra élettel tölti meg az egykori imaházat: múzeumból zsinagógát csinál. A Táncsics 26. újra az ima háza lesz úgy, hogy edukációs jellege fejlődik és középkori hangulata is megmarad.

Az imaház újranításával ez a zsinagóga lesz a hazai Altneu-

schul, vagyis a híres prágai zsinagóga „alteregója”, a magyar „regi-új” zsinagóga. Mivel az imaház eredeti berendezése a több, mint fél évezred forgatagában nem maradt fent, az EMIH új bútorokat készített, melyeket a népszerű Somlai Tibor belsőépítész tervezett meg.

Somlai a Tóra-szekrény, bima, székek és paraván megtervezésekor ötvözte a gótikát és a zsidó szimbólumvilágot, melyek összességében jól harmonizálnak a középkori milióval, mégis modern benyomást keltenek a minimalista, funkcionalitásra törekvő tömör tölgyből készülő tárgyak. Az átalakított tér mintegy 70 fő befogadására lesz alkalmas, ám már most tervek készülnek a további lehetséges bővítésekre is.

A középkori imaház az újraavatását Ros hasáná, az 5779. zsidó újév előtt fogják tartani 2018. szeptember 6-án.

A történelmi esemény fényét pedig rabbiavatás fogja emelni:

Ráv Oberlander Báruch a Budapesti Ortodox Rabbinátus vezetője, David Lau Izrael askenázi főrabbi, Menachem Margolin, az Európai Rabbiközpont vezetője és más rabbikiválóságok jelenlétében fogja rabbiávatni Faith Ásert, egykori tanítványát, aki ekkortól az imaház rabbija lesz.

Az évezredes Várnegyed rabbiája Faith Áser a hetekben költözik családjával az I. kerületbe, rabbisága első helyszínére – a Tóra fiatal tudósa eddig a Vasvári Pál utcai zsinagógában a másodrabbi feladatait látta el. Az avatást követően az imaház Ros hasánakor kezdi meg működését, a nagyünnepeken kívül pedig péntek este és szombatonként tartanak majd itt istentiszteleteket, de Faith rabbi szeretné bevezetni a hétfő és csütörtök reggeli imákat is, a cél pedig természetesen a napi minján meghonosítása. Terveihez és működéséhez kérjük az Örökkévaló áldását és kívánunk sok sikert!

Mázl tov!

Gratulálunk Glitsenstein Smulik rabbinak és Sosinak, az újlipótvárosi Zsilip központ vezetőinek hetedik gyermekük

születése és névadása alkalmából. A kislány, akinek öt bátyja és egy nővére van, a Chájá Libá nevet kapta nagymamája után. Kívánjuk a Glitsenstein házaspárnak, hogy neveljék gyermeküket testvéreikhez hasonlóan az Örökkévaló útján, micvákra, Tóratanulásra és zsidó esküvőre!

Gratulálunk Szántó Dávid (Ávrohom Jichok Ben Áron Mordeháj) bár micvója alkalmából az ünnepeltnek és szüleinek, Szántó Györgynek és Szántóné Szirmay Évának. Az örömteli

eseményre az Óbudai zsinagógában került sor. Dávidot Faith Áser készítette fel a bár micvóra. A család ezúton fejezi ki köszönetét munkájáért, valamint Köves Slomó rabbinak az ünnepséghez nyújtott segítségéért. Kívánjuk, hogy Dávid haladjon tovább a zsidóság útján, melyen szülei elindították!

A zsidó hitélet reneszánsza a Budai Várban

A Budavári zsinagóga megnyitó ünnepsége és rabbiavatás

Az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) tisztelettel meghívja Önt és kísérőjét

A BUDAVÁRI ZSINAGÓGA AVATÁSI ÜNNEPSÉGÉRE.

Közel 400 év után újra megnyílik az egyik legrégebbi magyar zsidó imaház. Az 5779. zsidó újév alkalmából rendezett avatási ünnepséggel visszatér a vallási és közösségi élet az egykori imaterem falai közé, ahol utoljára Budavár török hódoltsága idején hangzottak el a zsidó ima szavai.

Az ünnepségen beszédet mond: **Köves Slomó**, az EMIH vezető rabbija.

Faith Áser Ákost ünnepélyes keretek között a zsinagóga rabbiává avatja

David Lau, Izrael Állam askenázi főrabbi, a

Oberlander Báruch, a Budapesti Ortodox Rabbinátus vezetője,

Menachem Margolin, az Európai Rabbiközpont vezetője.

Várjuk szeretettel az ünnepségre és az azt követő állófogadásra.

Időpont: 2018. szeptember 6. 18 óra

Helyszín: 1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 26.

További információ és visszajelzés:

posta@zsido.com | +36 1 268 0183

CHABAD LUBAVICS SZELLEMEBEN

Hetiszakasz

74 parancsolat

Szakaszunkban – *Ki Técé* (5Mózes 21:10–25:19.) – Mózes különböző törvényeket ismertet, köztük a hadifogoly nővel kötött házasság szabályait, az elsőszülött fiú jogait, az engedetlen, fegyelmezetlen fiú büntetését stb., majd elmondja, hogy kötelező a kivégzett ember – és ebből eredően min-

den ember – holttestét még aznap eltemetni, a talált jószágot megőrizni és visszaszármaztatni jogos tulajdonosának stb. A szakasz megismétli a házasság, valamint a zsidó erkölcs és szemérmesség törvényeit és utasításait, a válás módját, a tábor tisztaságának szabályait stb.

Zsidó híradó

Megjelent az *Egység* 109. száma

Az *Egység* magazin 109. száma már a Ros hájánára készült. Az újságban nemcsak Rebbe szava szól a közelgő ünnepről, de a Jiddiskájt és Mispóche rovat is az őszi ünnepek jegyében állt össze. Bemutatjuk a budai vár zsidó vonatkozását is – mégpedig azért, mert az új év megújulást, pontosabban rabbist és megnyíló zsinagógát hoz a patinás Várnegyednek. Ahogy azt megszokhatták az olvasók, az ünnepi szám mellékleteként megtalálható a lapban a következő évre vonatkozó falinaptár.

Az újság másik fő témáját Orbán Viktor miniszterelnök izraeli látogatása adja. Ennek kapcsán a magyar-izraeli kapcsolatokat vettük górcső alá. „...számomra nagyon fontos szimbolikus üzenete volt annak is, hogy Orbán Viktor látogatást tett a zsidók legszen-

tebb helyénél, a Siratófalnál. ... Az, hogy a magyar miniszterelnök ezt ilyen sajtónyilvánosság mellett tette meg, számomra túlmutat nemcsak a főrabbival, hanem talán a Netanjahuval történt találkozón is” – szögezte le a lapnak adott interjújában Köves Slomó rabbi.

Az ősszel nemcsak az ünnepek, de a 2018-19-es tanév is közeledik, így az újság körképet kínál az EMIH oktatási programjairól, amelyben mindenki talál magának, gyermekeinek vagy épp unokáinak való programot vagy intézményt.

Ha nem szeretne lemaradni az *Egység* cikkeiről, fizessen elő a lapra az zsido.com/fizetes oldalon! Évente három ingyenes számot kaphat, ha feliratkozik levelezőlistánkra a posta@zsido.com címen.

Emlékezés az igaz tsuváért

Eheti tórai szakaszunknak, a *Ki técé*nek a központi témáját, a családi életre és az emberszerepre vonatkozó parancsolatok sokasága szövi át, amelyek egy élhetőbb világnak fektetik le az alapjait.

Kitűnő példa erre az anyamadar elküldésének a parancsolata,¹ akinek, bár elvehetjük fiókait a fészkekből, de csak miután már megbizonyosodtunk róla, hogy ő maga már nincs fészke környékén. Tesszük ezt azért, mert még mindig tiszteljük benne az érző szívű, fiókáiért aggódó anyát. Ez arra tanít minket, hogy ahhoz, hogy képesek legyünk megőrizni másoknak a méltóságát – s ez által saját erkölcsi tartásunkat –, akár egy kis empátia is elegendő. Egy kis együttérzés, amely által a másik lény viszontagságaiban képesek leszünk felfedezni a magunk nehézségeit, s azon keresztül sorsközösségünket.

Bár a fenti-, és az annak szellemiségét idéző parancsolatok betartásának ésszerűsége könnyen belátható, a Tóra, miután az idegenek, árvák és özvegyek iránti könyörületességre² hívja fel a figyelmet, ahhoz egy indo-

kot is fűz: „Emlékezzél meg arról, hogy rabszolga voltál Egyiptomban...azért parancsolom neked, hogy tedd ezt a dolgot.”³

A zsidóság már az egyiptomi fogság óta tudja, milyen más népek között idegenként élni – kiszolgáltatottan mint egy árva, mint egy eladósodott özvegy – s a Tóra erre emlékeztetve figyelmeztet minket, nehogy mi is azt a bűnt kövessük el, mint egykori egyiptomi fogva tartóink.

Bár fizikai értelemben már kiszabadultunk az egyiptomi rabságból, a magában a fizikaiságban rejlő fogságot mind a mai napig nyögjük. Fizikai korlátaink ledöntésére pedig nincs is jobb időszak, mint az évnek ezen szakasza. Most, elul hónap közepén, fentiek figyelembevételével minden adott, hogy igaz *tsuvában* térjünk meg Istenhez, hogy az ő útján járva, oly' hosszú idő után, végre a jelenlegi fogságunkból is szabadulást nyerhessünk, de legalább hogy egy jó, és édes évre irassunk be.

Kovács Jichak rabbinövendék

¹ 5Mózes 22:6.

² Uo. 24:17.

³ Uo. 24:18.

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 19.20 Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)

Péntek: 18.00 **Minden kezdet fontos!** (Oberlander Báruch rabbi előadása);

19.00 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*

19.00 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6.30 Reggeli ima

Péntek: 19.00 Tanulás

19.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15 Hetiszakasz a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Karrier kompromisszumok nélkül

Egy *misznáged*, azaz a haszidizmust ellenző családból származom, mégis az előző lubavicsi rebbe áldásának köszönhetően vagyok életben.

Abban az időben, amikor a Rebbe Rájác a lettországi Rigában tartózkodott, a nagyszüleim a város szélén éltek. 1932 januárjában nagyanyámnál beindult a szülés, és komplikációk adódtak. Az orvosok azonnal abortuszra küldték, mert úgy ítélték, hogy másképpen nem menthetik meg az életét. Nagyanyám, Frida Gisa nem volt hajlandó elfogadni az orvosok döntését. Arra kérte Lea nővérét, hogy siessen a zsinagógába, és imádkozzon az életéért. Azt mondta, hogy nem hoz végleges döntést, amíg Lea vissza nem tér a zsinagógából. Bár sötét éjszaka volt, Lea teljesítette testvére kérését, és elrohant a legközelebbi zsinagógába imádkozni. Megállt a Tóraszekrény előtt, megragadta a függőnyt és arra kérte Istent, hogy mentse meg testvérét és születendő gyermekét.

Egyszer csak egy nő érintette meg a vállát és csak annyit mondott: „Gyere velem!”. Lea pedig követte. A rebbéhez mentek, és az áldását kérték. A rebbe írásban adta át áldását: „Isten segítségével minden rendben lesz. Egészséges, élő gyermeknek adsz életet”.

Lea fogta az áldást és visszaroht a kórházba, ahol megtudta, hogy a testvérét éppen a szülőszobára szállították. Hamarosan Frida Gisa természetes módon a világra hozta anyámat, aki a Mirjám nevet kapta...

A családnak nagy becsben őrizte a Rebbe áldását. Egy székben tartottuk, és csak akkor vetjük elő, amikor valaki a családból szülés előtt állt, és elvittük

hozza a kórházba. Nálam van egy másolat is, amit állandóan magamnál tartok.

Két évvel anyám születése után a nagyszüleim elhagyták Lettországot és a Szentföldre költöztek. Még éppen időben. A

Dudu Fischer híres izraeli kántor, aki Tel-Avivban, Londonban és New Yorkban is eljátszotta Jean Valjean szerepét. Az interjú 2015 júliusában készült.

család azon tagjait, akik maradtak – összesen 14 embert – a lettek a nyílt utcán ölték meg.

Anyám Izraelben nőtt fel, és különleges kapcsolatot ápolt a Chábád közösséggel. Engem besoroztak az izraeli hadseregbe, majd a leszerelésem után évekig kántorként működtem. Egyszer, amikor Londonban adtam koncertet, az egyik unokatestvérem meghívott egy Nyomorultak-előadásra. Miután visszatértem Izraelbe, mondtam a menedzsernek, hogy részt akarok venni a musical izraeli színpadra állításában.

Nem tudta, hogy miről beszéllek, de kiderítette, hogy a darabot hamarosan bemutatják Tel-Avivban. Szerepet kaptam benne, és ez híressé tett. Az egyik tel-avivi előadást megtekintette Sir Cameron Mackintosh,

a Nyomorultak főproducere, és felajánlotta, hogy játsszak a Broadwayen is.

Egészen elképedtem. Természetesen minden énekes vágya a Broadwayen szerepelni, de én mégis visszautasítottam az aján-

Ez 1992-ben történt. Akkor már nem lehetett privát kihallgatást kérni, hanem vasárnaponként lehetett egydolláros és áldást kapni tőle. Amikor sorra kerültem, a Rebbe megáldott, és azt mondta, hogy ne aggódjak: „Isten segítségével hamarosan jó híreket fog hallani. Egyre erősebbé válik”.

Pontosan ez következett be. Tulajdonképpen csoda történt, egy egyszeri eset, melyre nem volt példa sem korábban, sem később. Megkaptam a szerepet. A Playbill magazin azt is közölte, hogy Dudu Fischer vallási okok miatt nem játssza Jean Valjean szerepét péntek este és szombat délután. Úgy nevezték: a színház Sandy Koufax-sza. Koufax egy híres zsidó baseball játékos volt, aki nem állt pályára az 1965-ös világbajnokságon, mert az jom kipurra esett.

Ezt tartom életem legnagyobb teljesítményének. Miután eltávozom erről a világról, remélem, hogy az emberek erre fognak emlékezni velem kapcsolatban. Megmutattam, hogy lehet karriert építeni anélkül, hogy engedményeket kelljen tenni vallási téren.

Elsősorban a Rebbének tartozom hálával, amiért lehetővé tette számomra, hogy ezt az üzenetet közvetítem a zsidó világnak.

Dudu Fischer

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha Serpényőben sült sárga rókagomba

Párve

300 g rókagomba

1 csomag újhagyma

3 gerezd fokhagyma

1-2 ek. olívaolaj

Só, bors, ízlés szerint

A rókagombát alaposan megmossuk és átvizsgáljuk, hogy megbizonyosodjunk róla, nincs benne bogár vagy más kártevő. Az újhagymát felkarikázzuk, a fokhagymát összetörjük. Az olajat serpenyőbe töltjük, a gombát, a hagymát és a fokhagymát rádobjuk, és nagy lángon pirítani kezdjük. Sózzuk, borsozzuk és időnként megkeverjük. A gomba sok levét ereszt, ízlés szerint elpárologtathatjuk a levét, és megpiríthatjuk az ételt (ez hosszabb időt vesz igénybe), vagy hagyhatjuk több lével, és tálalhatjuk szárazabb körettel, például rizsszel vagy kuszkusszal. Fogyaszthatjuk főétel gyanánt vagy köretként.

Bár a sárga rókagomba sok más gombafajtánál kisebb mértékben hajlamos a kukacosodásra, mégis fontos, hogy a friss gombát figyelmesen, darabonként átvizsgáljuk, és felhasználás előtt alaposan megtisztítsuk, hiszen a különféle kártevők a tiltott kategóriába esnek, fogyasztásuk nem megengedett.

Elul hagyományosan a befelé fordulás, az önvizsgálat ideje az őszi ünnepekre való felkészülésként. A *chabad.org* internetes portál szófereket, vagyis hivatásos Tóramásolókat szólaltatott meg ennek kapcsán (tudni kell, hogy a szóferek nemcsak Tórákat, de más szent iratokat is írnak, pl. tfilint, mezuzát stb.)

Yosef Yitzchak („Fitz”) Rabin rabbi arra hívta fel a figyelmet, hogy bár a tfilineket csak

akkor kell ellenőrizni, ha külső sérülés van rajta, a mezuzákat pedig elég hétévente kétszer átnevezni, mégis helyénvaló, ha az ember elébe megy a bajnak, és minden elulban ellenőriztetni ezeket.

Az ellenőrzés különösen fontos a szabadban levő bejárati ajtókon található mezuzák esetén, mivel azok ki vannak téve az időjárás viszontagságainak is: az eső, a tűző nap, a változó pára-

tartalom mind sérülést idézhet elő a pergamenre írt szövegen.

A szóferek arra is felhívták a figyelmet, fontos, hogy megbízható helyről vásároljunk: az üres tok, vagy a fénymásolt papírral felszerelt mezuzá annyit ér, mintha játékélt vennénk élelmiszer helyett. „Ez egy nagy felelősség, különösen, mert a micva felemeli a fizikai világot a spirituális világba” – mondja Rabin rabbi.

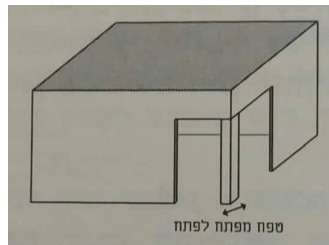
Mezuzá és tfilin ellenőrzés elulban

A rabbi válaszol

Egy vagy két mezuzá felhelyezése szokatlan ajtómegoldásokon

Olvasónk, B. Simon, egy fényképet küldött Oberlander Báruch rabbinak azzal a kérdéssel, hogy a képen látható ajtón, vagyis olyan esetben, amikor az ajtónyílást megosztja egy oszlop, hova kell tenni a mezuzát, illetve, hogy hányat kell felhelyezni.

A kérdés több részre bontható. Ha az elválasztó oszlop ellenére egy ajtó fedi le a teljes ajtónyílást (ilyenkor egy ajtónak számít, és egy mezuzát kell feltenni a nyitás irányának megfelelően jobb oldalra). Más a helyzet, ha – mint a képen is – két ajtó van. Ilyenkor az oszlop mérete és az ajtók elhelyezkedése alapján kell dönteni a mezuzákról.

Ha két egymásra merőleges falon van a két ajtó és a sarokban az oszlop (lásd az ábrát), akkor ha az oszlop keskenyebb,

mint 1 *tefach* (8 centiméter) akkor egy ajtónak számít, egy mezuzát kell feltenni. Ha pedig szélesebb, mint 1 *tefach*, akkor

két mezuzát kell feltenni (Sulchán áruach JD 286:20., Táz 11., de lásd Águr bööhálechá 26. fejezet 22. lábjegyzet).

Ha az oszlop szélesebb, mint 1 *tefach*, de a két ajtó ugyanazon a falon van és egyformán vannak használatban (tehát: ugyanarra a célra használják az ajtókat), akkor továbbra is egynek tekintjük őket és egy mezuzát kell feltenni a jobboldali ajtófélfára (Tur uo. [21.], Áruach hásulchán 43.). Bár egyértelmű választ nem

találtam arra a kérdésre, hogy milyen szélességig számít oszlopnak valami, úgy vélem, hogy talán 3 *tefach* (24 centiméter) szélességig oszlopnak számít (lásd SÁ OC 356:1.).

Ugyanakkor, ha valamilyen célja van az 1 *tefach* széles oszlopnak (pl. biztonságosabb így, vagy ne menjen ki annyira a meleg a fűtött szobából, amikor az ajtók nyitva vannak), vagy ha a két ajtó nincs egyformán használatban (pl. az egyik a személyzeté a másik a szállítmányokra stb.), akkor kettőnek számít, és két mezuzát kell feltenni: egyet az ajtófélfára és egyet az oszlopra (Águr bööhálechá 26:6., 13.). Ugyancsak két ajtónak számit, ha az ajtók az oszlopra vannak rászerezelve (SÁ uo. 21., Áruach hásulchán 45.).

Amikor egy mezuzát kell feltenni, akkor azt legjobb a jobboldali ajtófélfára tenni, nem pedig a közepén álló oszlopra. Ha már felkerült jobbról az oszlopra, akkor tulajdonképpen az is jó, maradhat (Táz uo., Águr bööhálechá uo. 25.).

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183

www.zsido.com / info@zsido.com

Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**

Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,**

Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia

Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**

ISSN 1416-4604

